

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Ambitiedocument

Renovatie zittingszalengebied Paleis van Justitie, 's-Hertogenbosch

november 2025

Colofon

Versie:
2.0

Datum:
november 2025

Rijksvastgoedbedrijf
Korte Voorhout 7
Den Haag

Dit document is dubbelzijdig vormgegeven. Dubbelzijdig afdrukken geeft het beste leesresultaat. In geval van digitale lezing in Adobe Reader, kies “*beeld > paginaweergave > weergave van twee pagina’s*” en vink “*voorblad weergeven bij twee pagina’s*” aan.

Algemene projectinformatie

Projectnummer:
37870

Projectnaam:
Renovatie zittingszalengebied Paleis van Justitie 's-Hertogenbosch

Oppervlakte:
ca. 3.000m² BVO

Adresgegevens:
Leeghwaterlaan 8
5223 BA 's-Hertogenbosch

Juridische status:
In eigendom van Rijksvastgoedbedrijf

Architect oorspronkelijk gebouw:
Charles Vandenhove et associé

Archit renovatie en verbouwing kantooromgeving:
Fokkema & Partners Architecten

Inhoudsopgave

1
—
Leeswijzer 5

2
—
Inleiding 7

3
—
Huidige situatie 9

4
—
Ambities 17

· 4.1 Ruimtelijke kwaliteit 17
· 4.2 Ambities 18
· 4.3 Functiegebieden 22

Toegangspoort Paleis van Justitie aan de Leeghwaterlaan

1

Leeswijzer

In dit document worden de gewenste ruimtelijke kwaliteiten van het zittingszalengebied van het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch beschreven. Het markeert de afsluiting van een periode van ontwerpend onderzoek voor de renovatie, die zich met name heeft gericht op het onderzoeken van de ruimtelijke implicaties van de gestelde opgave en de daarbij horende gebruikersprocessen.

Het ambitiedocument dient te worden beschouwd in samenhang met een aantal andere documenten: het definitiedocument (inclusief bijlagen), het Programma van Eisen (PvE) en de aanbestedingsleidraden. Deze documenten tezamen geven een compleet beeld van de opgave voor de renovatie. De verschillende documenten en hun inhoud is hiernaast weergegeven.

De verstrekte informatie in dit document is openbaar toegankelijk en bedoeld om marktpartijen te informeren over de opgave.

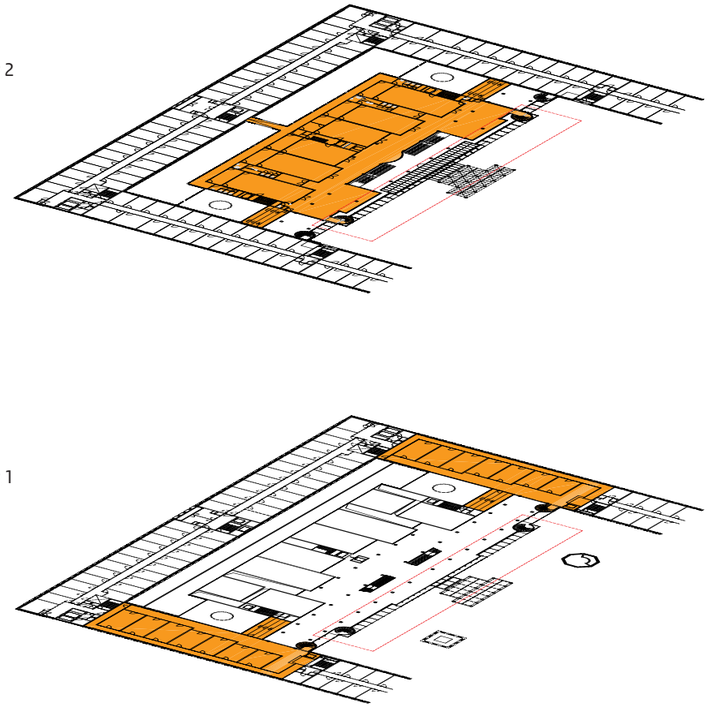
Informatieniveau tekeningen
In dit document wordt gebruik gemaakt van teksten, schema's en foto's waarbij de inhoud van de tekst leidend is boven het beeld. De referentiebeelden zijn richtinggevend en niet bedoeld als exact te kopiëren voorbeelden.

Overzicht van de contractstukken

1. **Definitiedocument,** bevat informatie over:
- context;
- scope;
- doelen en ambities;
- gebruikersgroepen;
- definitiestudies;
- risico's en planning.

2. **Programma van Eisen**, bevat informatie over:
- functionaliteiten;
- aanvullende eisen.

3. **Aanbestedingsleidraden**, bevat informatie over:
- aanbestedingsprocedure;
- planning;
- selectieprocedure;
- beschrijving dialoogfase en gunning;
- toetsingskader EMVI.

Ruimtelijke scope van de opgave (gebouw in oranje + voorplein in groen)

2

Inleiding

In opdracht van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) informeert het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) met dit ambitiedocument geïnteresseerde marktpartijen over de opgave en de gewenste ruimtelijke kwaliteit van de renovatie van het zittingszalengebied van het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch.

Het Paleis van Justitie werd in 1998 opgeleverd, naar een ontwerp van de Belgische architect Charles Vandenhove. Inmiddels is groot onderhoud aan het gebouw noodzakelijk. De technische infrastructuur is verouderd en toe aan een update. Ook de zittingszalen verdienen een update, de inrichting sluit niet meer aan bij de huidige eisen voor de rechtspraak.

In 2023 is reeds een groot deel van het gebouw gerenoveerd (het kantorengebied) naar een ontwerp van architectenbureau Fokkema & Partners.

Opgave renovatie specifiek gebied

De opgave omvat de renovatie van het zittingszalengebied van het Paleis van Justitie. Dit gebied wordt ook wel het centraal hart van het Paleis genoemd. De ruimtelijke scope van de opgave is weergegeven in het schema hiernaast, en bestaat uit de volgende onderdelen:

- Zalengebied (entree, centrale hal, zittingszalen, enquêtekamers, perskamer, advocatuur, slachtofferruimtes, informatiebalie, backoffices);
- Gehechtengebied (inclusief voorgeleidingsgebied en politiewerkgebied);
- Voorplein;
- RC-gebied en voorgeleidingsgebied;
- Archiefruimten;
- Post, repro en facilitair (magazijn, expeditie, werkplaats);
- Technische ruimten voor de gebieden binnen scope;
- Logistieke ontsluiting parkeergarage naar de kantoren en de opgangen naar het plein (gebouwtjes/torentjes op het voorplein).

Doel renovatie centraal hart

Het project heeft als hoofddoel: het plegen van grootschalig vervangingsonderhoud en het herinrichten en verduurzamen van het zittingszalengebied, tot een functioneel, toekomstbestendig, veilig, toegankelijk en onderhoudbaar Paleis van Justitie met respect voor de bestaande architectuur, interieur en kunst, waarbij de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd worden.

Duurzaam en toekomstbestendig

Speciale aandacht dient er te zijn voor duurzaamheid. De renovatie dient te zorgen voor een toekomstbestendig centraal hart. Dit houdt in dat het Paleis de komende decennia functioneel hoogwaardig te gebruiken is, zonder dat grootschalige ingrepen opnieuw nodig zullen zijn. Dit vraagt om een renovatie waarbij verder gekeken wordt dan de korte termijn en waarin ruimte wordt gefaciliteerd voor mogelijke verandering, groei of krimp van functies in dit deel van het Paleis. Ook vraagt het om een renovatie die zodanig wordt gerealiseerd dat toekomstige technische/digitale ontwikkelingen eenvoudig bij te benen zijn.

Tevens is het doel om de klimaatimpact van de renovatie te minimaliseren en een duurzamer centraal hart te realiseren. Dit vraagt om het integreren van energiezuinge oplossingen, het minimaliseren van emissies en afvalstromen, het voorkomen van de uitputting van grondstoffen en voor het toepassen van hernieuwbare, circulaire, biobased of natuurinclusieve materialen waar mogelijk. Precieze eisen ten aanzien van duurzaamheid staan uitgebreider beschreven in het Definitiedocument.

Luchtfoto Den Bosch met Paleis van Justitie (rood)

Foto vogelvlucht Paleis van Justitie

3

Huidige situatie

Ligging
Het Paleis van Justitie is gelegen vlak naast het station van 's-Hertogenbosch, ten westen van de binnenstad. Dit gebied werd in de jaren 90 ontwikkeld naar een plan van stedenbouwkundige Shyam Khandekar, aanvankelijk onder de naam La Gare. Met de komst van het Paleis van Justitie kreeg de wijk een nieuwe naam: het Paleiskwartier.

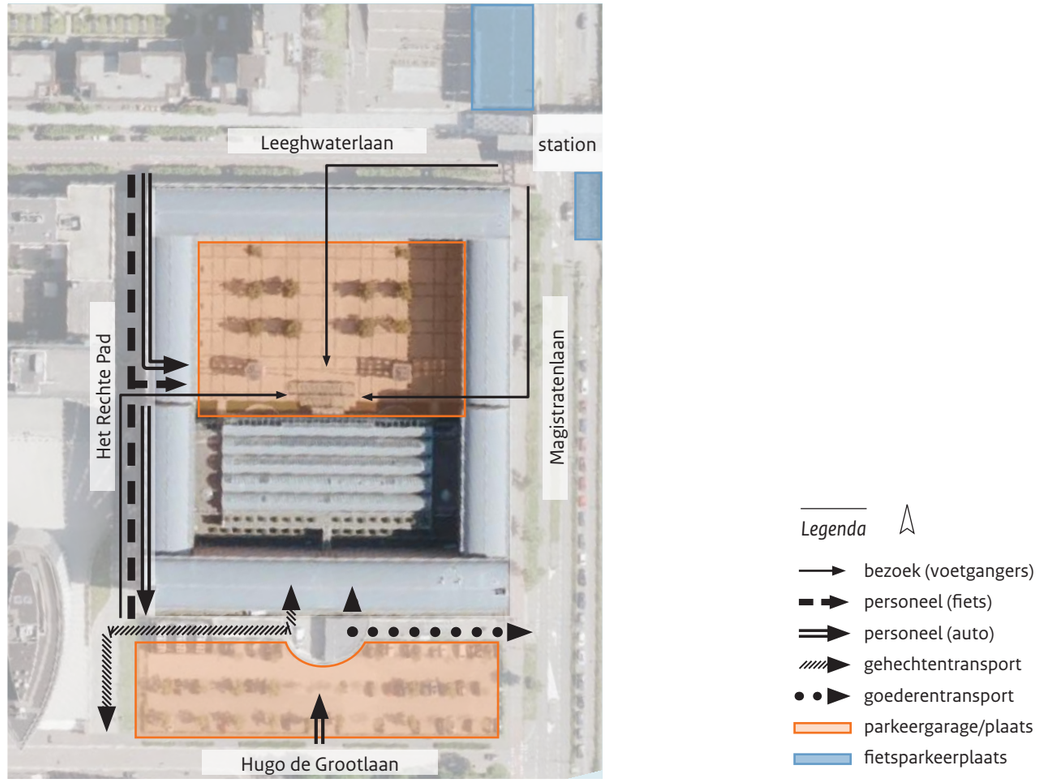
De hoofdingang van het Paleis van Justitie is gelegen aan de Leeghwaterstraat. Een klassieke poort geeft toegang tot het monumentale voorplein. Het voorplein heeft tevens twee zij-ingangen. Het plein wordt veel gebruikt als doorgangsroute, met name door studenten en scholieren die vanaf het station naar hun scholen lopen.

Het Paleis is omgeven door kantoren en wooncomplexen en grenst aan één zijde aan het spoor en de Magistratenlaan.

Bereikbaarheid en ontsluiting
Bezoekers van het Paleis van Justitie komen lopend over het voorplein binnen. Zij bereiken het Paleis vanaf het treinstation, de fietsenstalling aan de Leeghwaterlaan of de publieke parkeergarage Paleiskwartier.

Voor medewerkers is er een parkeergarage en fietsenstalling onder het voorplein. De ingangen daarvan liggen aan Het Rechte Pad. Medewerkers kunnen ook parkeren op het achterterrein dat bereikbaar is vanaf de Hugo de Grootlaan. Vanuit de parkeergarage en de fietsenkelder zijn er opgangen naar het kantorengebied. Ook zijn er opgangen naar het voorplein, waarvan één momenteel is afgesloten.

Vervoer van gehechten vindt plaats aan de achterkant van het Paleis. Hier is een expeditiestraat voor stalling van justitiële voertuigen en voor het begeleiden van gehechten in en uit het Paleis. Aan deze zijde bevindt zich ook de goedereningang/expeditie voor leveranciers richting het facilitair gebied.

Ontsluitingsroutes Paleis van Justitie

Binnenplein met hoofdentree

Zijaanzicht van huidige hoofdentree

Architectuur

Het Paleis van Justitie in 's-Hertogenbosch werd ontworpen door de Belgische architect Charles Vandenhove (1927 - 2019). De opdracht voor de rechtbank was onderdeel van het grootschalige bouwprogramma JR 120. Dit programma omvatte het nieuw bouwen of verbouwen van twintig rechtbanken.

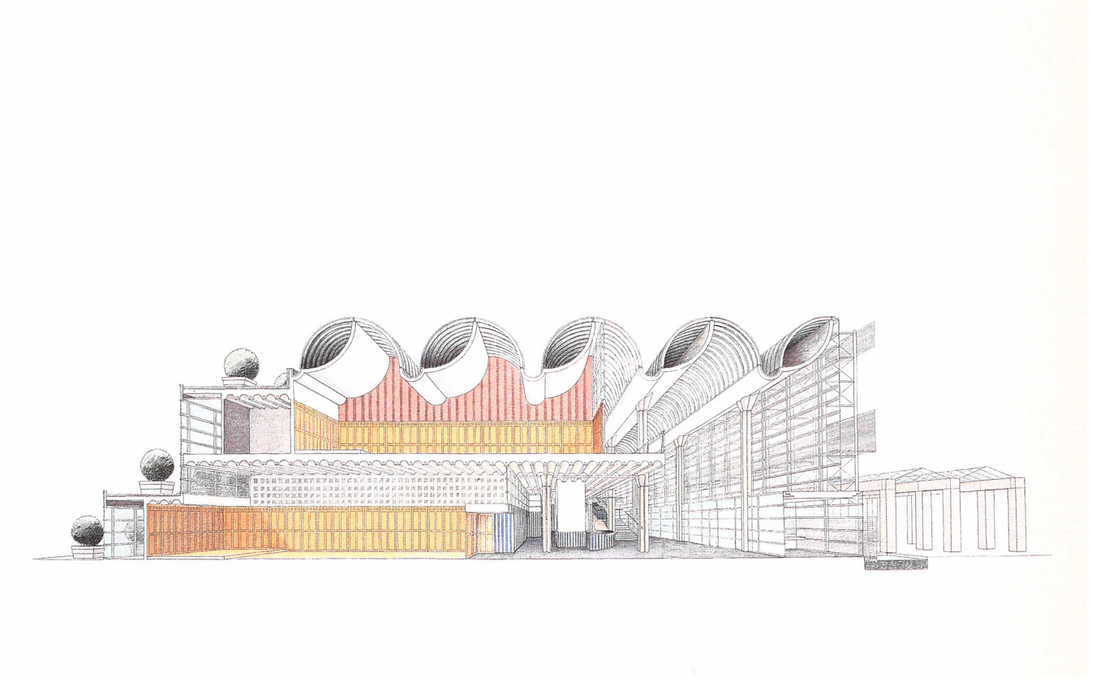
In dit nieuwe complex nabij het station werden de arrondissementsrechtbank en het Gerechtshof samengebracht. De gebruikers van het Gerechtshof gingen hiermee akkoord op voorwaarde dat het nieuwe gebouw dezelfde waardigheid zou uitstralen als hun voormalige huisvesting aan de Spinhuiswal (ontworpen door Willem Cornelis Metzelaar).

Vanuit het JR 120-programma werden ook eisen gesteld aan het ontwerp van het gerechtsgebouw. Nieuwe rechtbanken dienden gebouwd te worden op prominente locaties, goed zichtbaar en bereikbaar. De zichtbaarheid van het recht werd van groot belang geacht, wat zich ook vertaalde in de eis dat elke rechtszaal van daglicht voorzien diende te worden.

Het Paleis van Justitie is het enige justitiële gebouw dat Charles Vandenhove heeft ontworpen en neemt daardoor een belangrijke plaats in in zijn oeuvre. Het gebouw bevat een aantal motieven die typerend zijn voor het werk van Vandenhove, een uitgebreide beschrijving hiervan is te vinden in de cultuurhistorische waardestelling opgesteld door Isabel van Lent.

Het gebouw is opgezet als carré, waarbij de vier bakstenen bouwdelen van het carré het monumentale voorplein omsluiten. In deze bouwdelen bevinden zich de kantoorvleugels. De zittingszalen (het centrale hart) bevinden zich middenin het carré in een lager, los volume van beton, glas en staal.

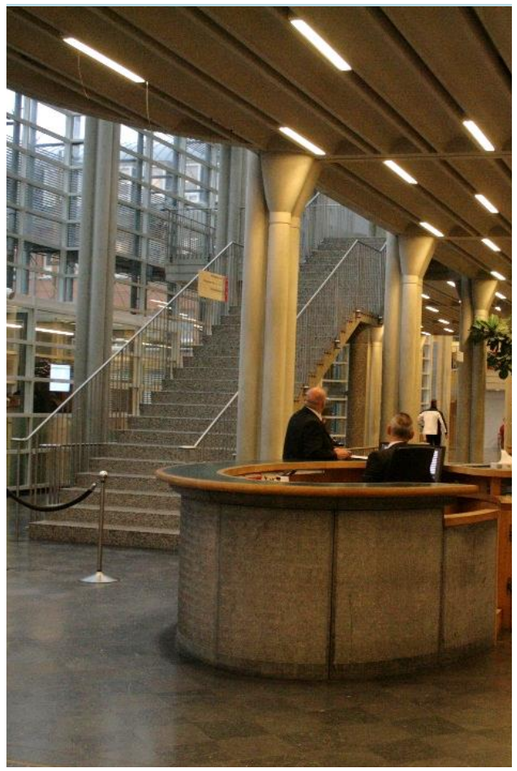
Het voorplein is symmetrisch ingericht, op de twee opgangen naar de onderliggende parkeergarages na. De bestrating is van klinkers, gelegd in een grid-patroon. In een aantal van deze grid-kaders zijn bomen geplant. Aan weerszijden van de hoofdentree zijn vijvers aangelegd, met in elke vijver een halfronde koekoek. Deze zijn aangelegd voor extra daglichttoetreding in het souterrain.

Uitgewerkte doorsnede van het centraal hart van het Paleis van Justitie (1994)

Centrale hal (entreegebied met scanstraat links)

De centrale balie

De voorgevel van het zittingszalengebied is opgetrokken uit metaal en glas. Het metaal fungeert als zonwering en filtert inkijk het gebouw in.

In vergelijking met de kantoorvleugels heeft het centraal hart een sculpturaal en expressief karakter, onder andere vanwege de vormgeving van het dak. Het dak bestaat uit vijf omhoogkrullende bolronde betonstroken, afgewisseld door holronde glaspartijen.

Het centraal hart is symmetrisch ingericht. Op de begane grond bevinden zich tien zittingszalen voor de arrondissementsrechtbank, naast elkaar gepositioneerd. Op de tweede verdieping bevinden zich zes zittingszalen voor het Gerechtshof in eenzelfde opzet. Op de begane grond en de eerste verdieping bevinden zich enquêtekamers, aan weerszijden van de zittingszalen.

'In een glazen doos achter op het plein [...] kon Vandenhove wel al zijn registers opentrekken. Zoals in de majestueuze hal, een feest van licht, waar rijen sierlijke, klaver-vormige kolommen een fraai gewelfd, voor een deel glazen dak torsen.'

— Ids Haagsma en Hilde de Haan (1998, de Volkskrant)

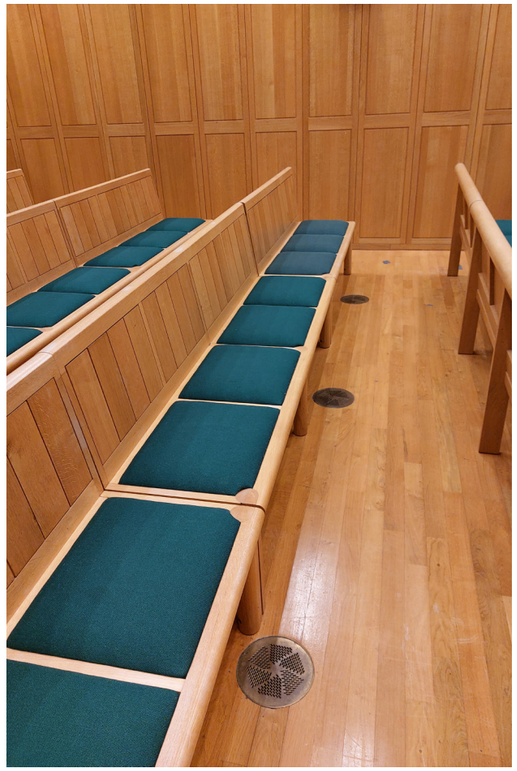
Tweede verdieping met wachtgebied en lambrisering door Ludger Gerdes

Zittingszaal A met wandtapijten door Jan Dibbets

Balie op de tweede verdieping ontworpen door Charles Vandenhove

Meubilair, lambrisering, parket en ventilatieroosters in de zittingszalen zijn in samenhang ontworpen

Zittingszaal L met meubilair door Charles Vandenhove en wandtapijt door Marlene Dumas

Kunst en meubilair

Vanuit de percentageregeling Beeldende Kunst zijn er meerdere kunstwerken gerealiseerd voor het Paleis van Justitie, een groot aantal daarvan als onderdeel van het interieur van het gebouw.

In de zestien zittingszalen zijn wandtapijten toegepast, ontworpen door acht verschillende kunstenaars. Het uitgangspunt voor de wandtapijten was dat deze niet in dienst zouden moeten staan van de architectuur, of vice versa. Kunst en architectuur dienden samen te smelten tot één Gesamtkunstwerk.

In de centrale hal hangen ook wandtapijten, boven de ingangen van zaal A en J. Daarnaast is op verschillende plekken in het gebouw lambrisering toegepast, bekleed met geëmailleerde staalplaten. Zowel de wandtapijten als de lambrisering werden ontworpen door Ludger Gerdes.

Voor het centraal hart is ook speciaal meubilair ontworpen door Charles Vandenhove. Dit meubilair is, net als de kunstwerken, geïntegreerd in de architectuur en onderdeel van het Gesamtkunstwerk.

In de centrale hal zijn een aantal houten balieblokken en banken te vinden die door Vandenhove ontworpen zijn en die zijn geïntegreerd in de architectuur.

De zittingszalen kunnen gezien worden als totaalontwerp. Hier zijn meubilair, lambrisering, parket, verlichting en zelfs details als ventilatieroosters in samenhang met elkaar ontworpen.

De tekst uit dit hoofdstuk is grotendeels een samenvatting en bewerking van de tekst uit de cultuurhistorische waardestelling die is opgesteld door Isabel van Lent. Voor de complete waardering en meer informatie over de stedenbouwkundige context van het Paleis van Justitie, de typologie van gerechtsgebouwen, het programma JR 120, het oeuvre van Charles Vandenhove en de kunstenaars die een bijdrage leverden aan het Paleis van Justitie, zie: Cultuurhistorische waardestelling Paleis van Justitie 's-Hertogenbosch (2023).

Wandtapijt en lambrisering door Ludger Gerdes in de centrale hal (boven zittingszaal J)

Eurojust (2017) - Mecanoo, Royal HaskoningDHV, DS landschapsarchitecten

4

Ambities

4.1 Ruimtelijke kwaliteit

Het Rijksvastgoedbedrijf hanteert vier kernwaarden die samen de basis vormen voor ruimtelijke kwaliteit: omgevingswaarde, gebruikerswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. In dit hoofdstuk worden deze vier waarden kort toegelicht, vervolgens wordt dieper ingegaan op de ambities van de rechtspraak in het algemeen en voor deze renovatie specifiek.

Omgevingswaarde
Rijksvastgoed wordt op doordachte wijze ingepast in de omgeving en levert een bijdrage aan de kwaliteit van de publieke ruimte. Dit vraagt om een gebiedsgerichte benadering, waarin oog is voor het grotere geheel.

Gebruikerswaarde
Rijksvastgoed is functioneel, integraal toegankelijk en oriëntatiepunten zoals entrees zijn logisch gepositioneerd en herkenbaar. Werk- en verblijfsomgevingen zijn aantrekkelijk, comfortabel en gezond, zowel de binnen- als buitenruimte. Rijksvastgoed is veilig, tijdens de bouw, exploitatie en het onderhoud. Beveiligingsmaatregelen zijn zorgvuldig ingepast en er is oog voor technische én sociale veiligheid.

Belevingswaarde
Rijksvastgoed is representatief voor de rijksoverheid én de specifieke gebruiker. Het ondersteunt de rijksbrede waarden: professionaliteit, transparantie, effectiviteit en betrouwbaarheid. Cultuur-, natuur- en bouwhistorische waarden worden gerespecteerd en waar mogelijk versterkt. Rijksvastgoed kent een zorgvuldige afwerking in materialisering, detaillering en kleurgebruik die past bij het gebruik en de omgeving.

Toekomstwaarde
Rijksvastgoed is voorbeeldgevend bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving in energieprestatie, klimaatadaptiviteit, circulariteit, natuurinclusiviteit en watergebruik. Rijksvastgoed is toekomstbestendig door een hoog adaptief vermogen: maatvoering is ruimhartig en anticiperend op veranderende normen. Waar mogelijk worden innovaties in de bouw en de ontwikkeling van nieuwe technologieën gestimuleerd.

Schema kernwaarden ruimtelijke kwaliteit

4.2 Ambities

Om de renovatie van het Paleis van Justitie passend, veilig en toekomstbestendig te realiseren, zijn de volgende aandachtspunten in het bijzonder van belang:

1. Zichtbaar en herkenbaar

Voorwaardelijk voor een succesvolle rechtspraak is zichtbaarheid. Rechtspraak draagt bij aan instandhouding van de rechtsstaat, het vertrouwen van de burger in het recht door integere en tijdige beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters. Dat de samenleving dat ervaart is belangrijk voor het draagvlak.

Gerechtsgebouwen dienen meer dan alleen als huisvesting voor de Rechtspraak, ze dienen ook als achtergrond bij verslaglegging van belangrijke zittingen in de media. Daarbij hoort een zichtbaar, herkenbaar en passend gebouw waar burgers hun recht kunnen halen en dat uitnodigend is voor het publiek om te ervaren dat recht wordt gesproken. Een markerende architectuur is voorwaardelijk: opvallend, hoogwaardig, aansprekend en passend bij de statuur van de derde staatsmacht. Een architectuur die het publieke karakter van de rechtspraak benadrukt.

2. Overzichtelijk en functioneel

Het huisvesten van de rechtspraak is een complexe logistieke opgave. Het kunnen scheiden van verschillende gebruikersgroepen is een belangrijk instrument voor de veiligheid in een gerechtsgebouw. De aanwezigheid van meerdere loopstromen die niet mogen mengen (gehechten met bijbehorende veiligheidseisen, personeel, ketenpartners en soms grote groepen bezoekers), maken een goede indeling een kritische factor in de bedrijfsvoering. De mate waarin alle gebruikersgroepen op een effectieve manier van het specifiek gebied gebruik kunnen maken is medebepalend voor een succesvolle rechtspraak in 's-Hertogenbosch.

Om een zitting rustig en gecontroleerd te laten plaatsvinden dienen gebouw, bedrijfsprocessen en logistiek goed op elkaar afgestemd te zijn. Een goede indeling voelt vanzelfsprekend: zicht op de volgende stap in de routing, voldoende oriëntatiemogelijkheden en (waar mogelijk) zicht naar buiten zodat publiek, personeel en externe procespartijen gemakkelijk hun weg kunnen vinden.

3. Aangenaam en veilig

In het zittingszalengebied van het Paleis van Justitie worden conflicten beslecht. Bezoekers kunnen gespannen zijn door de aard en inhoud van hun bezoek. Een goede procesgang is gebaat bij ontspannen en rustige deelnemers. Om een rustige sfeer te creëren dienen alle gebruikersgroepen zich veilig én welkom te voelen, zowel in de centrale hal als in de zittingszalen. De huisvesting dient hieraan bij te dragen.

Veiligheid is ook een beleving die voelbaar moet zijn. Het interieur moet de veiligheidsbeleving ondersteunen. Veel aanwezige beveiligingmaatregelen kunnen het gevoel van onveiligheid juist vergroten. Hoogwaardige, bestendige materialen en uitgekiende detaillering creëren de juiste sfeer.

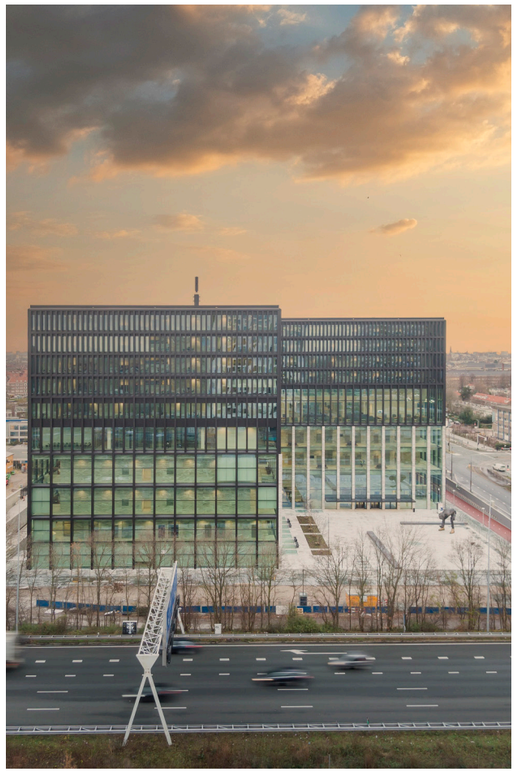
Een goed overzicht geeft rust. Een heldere ordening van het programma biedt onstpanning. Ook geeft een open en lichte omgeving waarin met voldoende privacy de start van een zitting kan worden afgewacht comfort. Het aanbieden van de juiste faciliteiten biedt ruimte voor contact en verbinding en maakt een spannende dag aangenamer.

Kwalitatieve huisvesting en een fijne werkomgeving verbeteren de rechtspraak als aantrekkelijke organisatie om voor te werken. (Akoestisch) comfort speelt een grote rol bij deze werkplekken. Werkdagen zijn vaak lang en er worden veel vertrouwelijke gesprekken gevoerd, waarbij partijen elkaar goed moeten kunnen begrijpen.

4. Adaptief en wendbaar

Het is de ambitie om technisch voortdurend bij de tijd te zijn. De (digitale) inrichting dient hier flexibel genoeg voor te zijn zodat in de toekomst eventuele digitale aanpassingen relatief eenvoudig gedaan kunnen worden.

De werkomgeving in het centraal hart is niet rolgestuurd (zoals in het kantorengebied) maar taakgestuur. Het realiseren van meer generieke ruimten die op verschillende wijzen gebruikt kunnen worden, zorgt ervoor dat er synergie kan ontstaan en ruimten beter benut kunnen worden.

Gerechtsgebouwen zijn zichtbare en herkenbare instituten in de stad

Een goed overzicht geeft rust

Fysieke en sociale veiligheid met een prettige gebruikservaring

5. Nieuw in balans met bestaand

Met deze renovatie wordt gestreeft naar een functionele en technische modernisering van het Paleis van Justitie, met respect voor de oorspronkelijke ontwerpprincipes van Charles Vandenhove et associé. Deze ambitie vraagt om een zorgvuldige balans tussen de realisatie van nieuwe ingrepen en het behoud van bestaande structuren.

De architectuur dient een brug te slaan tussen verleden en toekomst. Bestaande kwaliteiten dienen behouden te worden en te worden gecombineerd met eigentijdse ingrepen. Zo ontstaat een dynamisch geheel dat zowel vertrouwd als vernieuwend aanvoelt.

De kernwaarden van het Paleis van Justitie, zoals deze zijn beschreven in het cultuurhistorisch onderzoek door Isabel van Lent, dienen als leidraad te worden genomen voor de bestaande kwaliteiten van het gebouw.

Speciale aandacht dient er te zijn voor het Paleis van Justitie als Gesamtkunstwerk. De oorspronkelijke architectuur, inrichting en kunstuitingen zijn in samenhang ontworpen en vormen een integraal geheel. De nieuwe ingrepen dienen hier respectvol mee om te gaan.

Bestaande structuren worden gecombineerd met eigentijdse ingrepen (Herta Mohr, Leiden - De Zwarte Hond)

Nieuwe esthetiek met respect voor bestaande kwaliteiten (links: Schoenenkwartier, Waalwijk - Civic; rechts: Gemeentehuis Den Helder, Winhov)

4.3 Functiegebieden

In dit deel wordt ingegaan op de gewenste ruimtelijke kwaliteit van alle verschillende functies in het specifiek gebied.

Voorplein

Het semi-publieke voorplein is de eerste ontvangst voor bezoekers van het Paleis van Justitie. Het plein wordt daarnaast gebruikt als looproute door andere stadsbewoners van en naar het station.

Het voorplein en de hoofdentree vormen het visitekaartje van de rechtspraak in de regio. De huidige situatie is reeds herkenbaar en representatief, een meer aangename en gastvrije uitstraling is gewenst.

Bezoekers kunnen via meerdere ingangen het voorplein betreden, de hoofdentree tot het gebouw is vanuit elke richting duidelijk zichtbaar. Wat zich afspeelt achter de hoofdentree is echter moeilijk te zien, mede vanwege de metalen roosters die onderdeel zijn van de gevel. Een geleidelijke en overzichtelijke overgang van buiten naar binnen kan de hoofdentree verlevendigen, comfort in gebruik bieden en bijdragen aan een gastvrije ontvangst.

Entreegebied

In het entreegebied worden bezoekers en hun eigendommen gescand, waarna ze hun weg in het gebouw kunnen vervolgen.

De opzet van deze ruimte dient zo te zijn dat een soepele beveiligingsdoorgang met een goede controle van personen en goederen bewerkstelligt kan worden, zonder dat er opstoppingen ontstaan.

Het is voor bezoekers van belang om direct bij binnenkomst goed zicht te hebben op de ontvangstbalie waar men zich aanmeldt en op de processen die komen gaan. Met name het gebied rondom detectie kan voor bezoekers veel spanning oproepen.

Het nieuwe entreegebied dient qua beleving in balans te zijn met de aanwezige beeldkwaliteit, materialisatie en het detailniveau van de centrale hal.

Centrale hal

De centrale hal is ruim en licht, onder andere door de aanwezigheid van vides die zorgen voor een ruimtelijke opzet en de dakramen die extra daglicht binnenlaten.

De uitstraling van dit gebied is professioneel en ingetogen, waarbij natuurlijke materialen, zorgvuldige detaillering en effectief gebruik van daglicht bijdragen aan een vriendelijke ontvangst.

Voor bezoekers dient het direct vanzelfsprekend te zijn waar zij in het gebouw moeten zijn, door een overzichtelijke opzet en goede wayfinding.

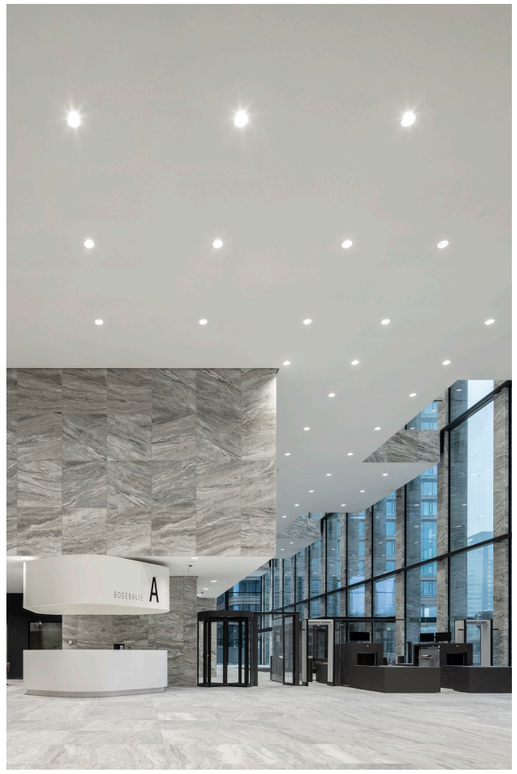
Het ontvangstgebied heeft een overzichtelijke, heldere en ruimtelijke indeling met logisch geordende functies en effectieve zichtlijnen tussen de verschillende deelgebieden.

De algehele verblijfskwaliteit van de centrale hal en de wachtgebieden in het bijzonder, dragen in belangrijke mate bij aan het welzijn van de bezoekers en de indruk die het Paleis van Justitie bij hen achterlaat.

Een aangename, gastvrije omgeving met daglicht, overzicht en voldoende privacy, draagt bij aan het algehele comfort en daardoor indirect in de reductie van spanningen die tot escalatie leiden.

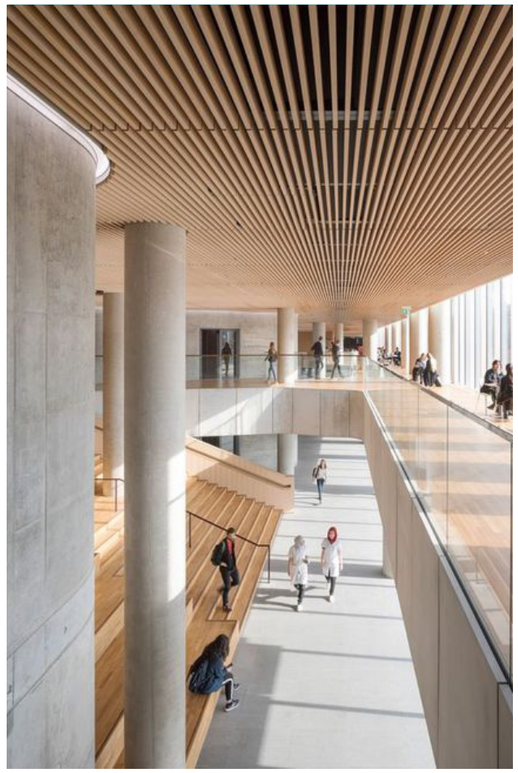
Het voorplein heeft een aangename en gastvrije uitstraling (Fidelity Campus, Surrey, UK - HLW & B|D Landscape architects)

Entreegebied biedt ruimte voor een soepele beveiligingsdoorgang (Rechtbank Amsterdam - KAAN Architecten)

Een overzichtelijke, heldere en ruimtelijke indeling met effectieve zichtlijnen (Schoenenkwartier, Waalwijk - Civic)

Een aangename, gastvrije omgeving met daglicht, overzicht en voldoende privacy (Maersk Tower, Kopenhagen - C.F. Møller)

Zittingszalen en enquêtekamers

Zittingszalen vormen het kloppend hart van de rechtspraak. Het zijn de ruimtes waar rechters, raadsheren en officieren van justitie, advocaten, verdachten, slachtoffers en andere betrokkenen samenkomen om geschillen te behandelen en recht te spreken. Elke zittingszaal is ingericht om een ordentelijk en eerlijk proces te waarborgen, met duidelijke protocollen voor wie waar zit, hoe het proces verloopt en welke voorzieningen beschikbaar zijn.

Binnen het Paleis van Justitie zijn er verschillende zalen te onderscheiden: zittingszalen (begane grond en tweede verdieping) en enquêtekamers (begane grond en eerste verdieping).

Voor de zittingszalen is het van belang dat deze afgestemd kunnen worden op gevarieerd gebruik. Elke zitting is anders en veel zittingen vragen om maatwerk. Het uitbreiden van de functionaliteit van de zittingszalen is gewenst.

Deze functionaliteit wordt momenteel beperkt, onder andere door de aanwezigheid van een podium in de zalen en door het gedateerde meubilair. Hierdoor zijn er minder verschillende zittingsopstellingen te realiseren en worden digitale voorziengingen niet goed ondersteund.

In één specifiek geval wordt de functionaliteit van de zaal tevens beperkt door de aanwezige kunst, die sterke reacties oproept bij de toeschouwers. Het breder inzetbaar maken van deze rechtszaal, met behoud van het kunstwerk, is gewenst.

Bij de enquêtekamers dient gezocht te worden naar een uniforme maatvoering die de ruimte geschikt maakt voor alle zittingsvormen van de verschillende rechtsgebieden die in een dergelijke ruimte kunnen plaatsvinden. Dit vraagt om meubilair en voorzieningen die aanpasbaar zijn aan het type zitting. Deze aanpasbaarheid draagt bij aan de toekomstbestendigheid van de ruimtes en het Paleis van Justitie als geheel.

Uitzicht zonder inkijk, met mogelijkheden voor extra afscherming (Gerechtsgebouw Breda - Hootsmans & Paul de Ruiter Architects)

De zittingszalen en enquêtekamers hebben een natuurlijke lichtinval en bieden de magistratuur zicht naar buiten, zonder dat er inkijk de zaal in mogelijk is. Hinderlijk tegenlicht dient te worden voorkomen. Het beleefbaar maken van de weersgesteldheid in de zittingszalen wordt gewenst.

De dichte onderzijde van de wand tussen de zittingszaal en de wachtruimte (2,40m hoog) zorgt ervoor dat er vanuit de wachtruimte geen zicht de zittingszaal in mogelijk is. Inkijk vanaf de trapopgangen in de centrale hal dient te worden voorkomen.

Aanvullende maatregelen zoals vitrage of verduisteringsschermen zijn, afhankelijk van de gewenste functionaliteit van de zaal, nodig. Het is gewenst om deze maatregelen te ontworpen als elementen die de sfeer en uitstraling van de zaal verzachten en verbijzonderen.

De ruimtelijke kwaliteit van de zittingszalen en enquêtekamers wordt in belangrijke mate gedefinieerd door de volgende aspecten:

- Een ingetogen vormgeving die gezaghebbend en intiem tegelijk is;
- Heldere inrichting met goede zicht- en looplijnen;
- Maximalisatie (dag)licht zonder hinderlijk tegenlicht en zonder inkijk;
- Variatie in de uitstraling van de verschillende zittingsruimtes, zonder samenhang te verliezen.

Ingetogen vormgeving die gezaghebbend en intiem tegelijkertijd is (Gerechtsgebouw Breda - Hootsmans & Paul de Ruiter Architects)

RC-gebied
De rechter-commissaris toetst het Openbaar Ministerie (OM). Het OM leidt het onderzoek naar strafbare feiten en onderzoekt strafbare feiten samen met de politie.

De rechter-commissarissen hebben een eigen werkgebied binnen het Paleis van Justitie, inclusief verhoorkamers. Zij leiden ook voorgeleidingszaken (verlenging van in bewaringstelling en voorgeleiding) die plaatsvinden in het voorgeleidingsgebied, gelegen nabij het gehechtengebied in het souterrain.

Het gebied van de rechter-commissaris dient qua uitstraling aan te sluiten bij de kantoordelen van het gebouw, zoals deze in 2023 gerenoveerd zijn door Fokkema & Partners Architecten.

De zittingszaal in het souterrain dient een vergelijkbare uitstraling te hebben als de overige zittingszalen.

Gehechtengebied
Gehechten worden aan- en afgevoerd door de daartoe bevoegde Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) en de (parket)politie. Het gehechtengebied vervult een belangrijke rol in de (straf)rechtspleging. De aan- en afvoer van gehechten moet veilig en efficiënt kunnen plaatsvinden. De ophoudruimten in het gebouw zijn voor derden (en van buitenaf) niet zichtbaar.

Het gehechtengebied moet overzichtelijk zijn en makkelijk te controleren. Naast de vanzelfsprekende aandacht voor molestbestendigheid en het robuuste karakter is het belangrijk ook hier aandacht te hebben voor de ruimtelijke kwaliteit. Ook dit deel van het Paleis van Justitie is, naast functioneel, ook aangenaam en menswaardig.

De materiaaltoepassingen zijn eenvoudig in onderhoud en slijtvast. Kleurstellingen stralen rust uit en kunnen, samen met eventuele grafische elementen, de routing en het gebruik van de ophoudruimten ondersteunen. Dempende materialen worden toegepast om het akoestisch comfort te verhogen.

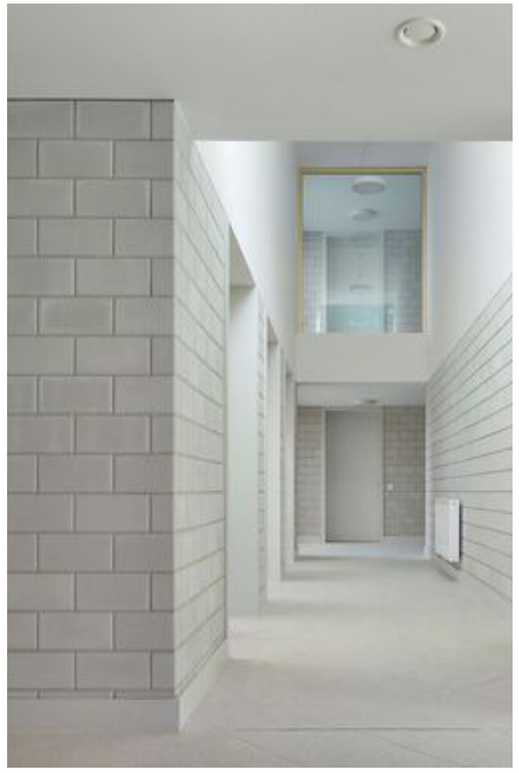
Archief en logistiek gebied
Er bevindt zich een intern archief in het Paleis van Justitie, voor het bewaren van processtukken. Het Team Archief archiveert stukken, leent stukken uit en scant stukken op verzoek. Ook schonen zij stukken op wanneer de wettelijke bewaartermijn is verstreken. Er kunnen stukken worden verstuurd naar het externe archief dat zich op een andere locatie bevindt.

Het archief is gelegen in het souterrain, samen met een aantal andere logistieke functies. De inrichting van deze ruimtes dient functioneel en efficiënt te zijn. Overzicht en onderhoudbaarheid zijn belangrijke kwaliteiten.

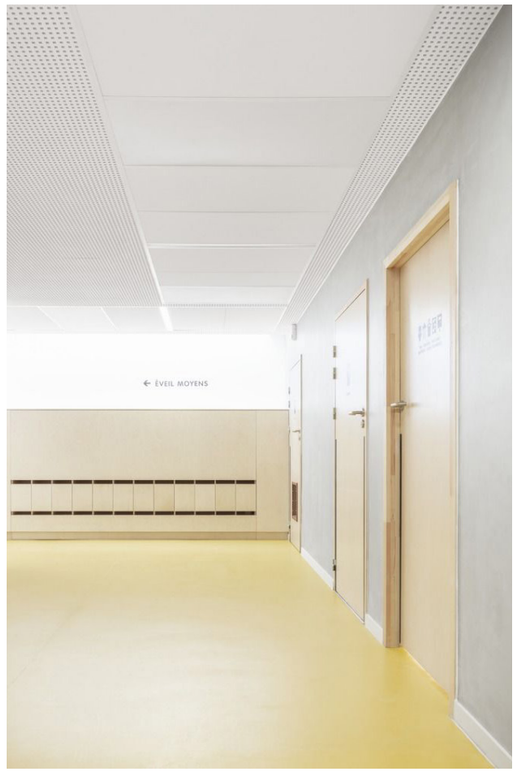
Omdat hier vaak sprake is van donkere, diepe ruimten, dient kleurgebruik zo te worden toegepast dat het somberheid zoveel mogelijk voorkomt. Daarnaast is het wenselijk om waar mogelijk voor zoveel mogelijk daglicht te zorgen.

Uitstraling RC-gebied sluit aan bij recent gerenoveerde kantooromgeving (Paleis van Justitie, 's-Hertogenbosch - Fokkema & Partners)

Overzicht en ruimtelijke kwaliteit, ook in het gehechtengebied. (Aarschot, België - De Vylder Vinck Tailleu & DRDH)

Functionele uitstraling, kleurgebruik om somberheid te voorkomen (O6A LOT, Parijs - SAM architecture)

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening